

ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค

บวรวรรณ ดิเรกโกศ*

วท.ม. (ชีวสถิติ)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาของกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน (กอง ครน.) ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ก่อตั้งในปี พ.ศ.2561 ของกรมควบคุมโรค มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน และเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉินจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และ ประสบการณ์การฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน 49 คน เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความสามารถในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.60 มีอายุ 26-35 ปี ร้อยละ 57.20 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 67.30 เป็นนักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 44.90 มีระยะเวลาปฏิบัติงาน 1-5 ปี ร้อยละ 44.90 ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรมีประสบการณ์การทำงาน 3 อันดับแรก ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงของกลุ่มหรือฝ่าย (Mean 3.80, SD 1.00) รองลงมา คือ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (Mean 3.76, SD 0.85) และการประสานงานภายในหรือนอกหน่วยงาน (Mean 3.53, SD 0.92) ความสามารถในการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง (Mean 2.97, SD 1.15) การเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรม ด้านระบาดวิทยา ด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ด้านแผนงานและยุทธศาสตร์ มีความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หน่วยงานจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ความสามารถในการปฏิบัติงาน ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข

*นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ งานระบาดวิทยา สถาบันปราชญ์รัตนสูตร กรมควบคุมโรค E-mail:borworn67@gmail.com

Work ability in personnel of the Diseases Control in Emergency Division Department of Disease Control

Borwornwan Diregpoke*

M.Sc. (Biostatistics)

Abstract

This descriptive research study of the Disease Control in Emergency Division (DDCE), a new unit established in 2018 of the Department of Disease Control (DDC). The objectives of this study were to study working ability of the DDCE personnel and to compare their capabilities in an emergency based on their working and training experiences. A sample of 49 personnel of the Disease Control and Health Emergency Division were recruited. Data were collected using working capability questionnaires. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results showed that the majority of the personnel were female 77.6 percent, aged 26-35 years, 57.20 percent, obtained bachelor's degree or equivalent 67.30 percent, were public health technical officers 44.90 percent, and had 1-5 years of working experience 44.90 percent. The top three areas of working experiences consisted of performing direct responsibility for the group/ department (Mean 3.80, SD 1.00), using computer technology and internet (Mean 3.76, SD 0.85), and coordinating within/ outside the agency (Mean 3.53, SD 0.92). The overall working capability was at a moderate level (Mean 2.97, SD 1.15). Comparison of the personal working ability revealed that personnel who received training on epidemiology, management of public health emergencies, and planning and strategy were statistically significant different from the untrained personnel, yielding significant level of .05. The agency should therefore encourage the personnel to have the necessary knowledge and skills to perform their duties on a continuous basis.

Key words: work ability, public health emergency

*Public Health Officer Professional Level, Epidemiology Section, Bamrasnaradura Infectious Diseases Institute, Department of Disease Control. E-mail: borworn67@gmail.com

บทนำ

ในช่วงเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ ในโลกรวมถึงประเทศไทยประสบกับปัญหาโรคระบาดและภัยสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ โรคซาร์ส ในปี พ.ศ. 2546¹ โรคไข้หวัดนก² ภัยพิบัติสึนามิ ในปี พ.ศ. 2547³ โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 โรคอีโบล่าที่ระบาดแถบแอฟริกาตะวันตก พ.ศ. 2557-2559 การระบาดของโรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง ปี พ.ศ. 2555 โรคติดเชื้อไวรัสซิกา ปี พ.ศ. 2558-2559⁴ การปฏิบัติงานที่กองระบาดวิทยาตลอดระยะเวลา 20 ปี ผู้วิจัยปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังและสอบสวนโรคในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ตั้งแต่ภัยพิบัติสึนามิ และโรคอุบัติใหม่ต่าง ๆ พบว่าการดำเนินงานในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขที่ผ่านมายังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ยังไม่มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ต่อมาผู้บริหารกรมควบคุมโรคให้ความสำคัญ และสนับสนุนให้ผู้บริหารในหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปศึกษาดูงานศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินและระบบบัญชาการเหตุการณ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 และจัดทำกรอบแนวทางการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินและระบบบัญชาการเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข กรมควบคุมโรค พ.ศ. 2559-2564⁵ ขึ้น หลังจากนั้นจึงได้มีการพัฒนาการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน (กอง ครฉ.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ในสังกัดกรมควบคุมโรค โดยมีบุคลากรจาก 2 หน่วยงาน คือ จากสำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ 40 คน และจากกลุ่มงานศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operations Center, EOC) สำนักโรคติดต่อวิทยา 10 คน โดยที่กอง ครฉ. มีบทบาทหน้าที่ ในการจัดระบบงานตระหนักรู้

สถานการณ์ และระบบการรายงานข่าวกรอง เพื่อเตือนภัยและให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่ผู้บริหาร บริหารจัดการศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินของกรมควบคุมโรค ทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานทางด้านวิชาการ เวชภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน เตรียมความพร้อม และควบคุมภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขในขอบข่ายความรับผิดชอบของกรม กำหนดและพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ กฎหมาย มาตรการ และคุณภาพมาตรฐานการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ประสานและพัฒนาระบบ กลไก และเครือข่ายในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข รวมทั้งสื่อสารสัญญาณเตือนภัยการระบาดของโรค แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน เป็นต้น

ในระยะเวลาประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา กอง ครฉ. ได้ดำเนินการเปิด EOC กรมควบคุมโรคเพื่อตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขทั้งโรคหรือภัยสุขภาพที่สำคัญ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า โรคหัด เหตุการณ์พายุปากีสถานเมื่อต้นเดือนมกราคม 2562 ซึ่งเป็นภัยธรรมชาติที่อยู่ในความสนใจของประชาชน กระทรวงสาธารณสุขได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขในระดับกระทรวง ที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม 2562 ขณะเดียวกัน กรมควบคุมโรคได้เปิด EOC เพื่อติดตามและประเมินสถานการณ์ เตรียมความพร้อมให้การสนับสนุนการดำเนินงานตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน ให้แก่สำนักงานป้องกันควบคุมโรค (สคร.) ซึ่งมีพื้นที่เสี่ยงภัย ได้แก่ สคร. 5, 6, 11 และ 12 โดย กอง ครฉ. ได้ระดมสรรพกำลังบุคลากรร่วมปฏิบัติการกิจจนสถานการณ์สงบ ซึ่งในการปฏิบัติงานเพื่อรับมือกับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีบุคลากรที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านความรู้ที่เกี่ยวข้อง ทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน และเนื่องจาก กอง ครฉ. เป็นกองจัดตั้ง

ใหม่ มีบุคลากรจากต่างหน่วยงานมาปฏิบัติงานอยู่ภายใต้สภาวะที่ต้องการความรวดเร็วในการบริหารจัดการเพื่อให้ทันเวลาในการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน (กอง ครน.)
2. เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และ ประสบการณ์การฝึกอบรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.1 ความสามารถในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานใด ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ที่รับผิดชอบงานต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างดี องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ดีของบุคคล คือ ความสามารถ ซึ่งคือการกำหนดสมรรถนะของบุคคลในการทำงานเพื่อองค์กร ความสามารถเป็นอิทธิพลที่มีผลต่อลักษณะของตัวบุคคล ผลงานขององค์กรที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลในองค์กร⁶ คุณสมบัติที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับความสามารถ ได้แก่ สมรรถภาพ หรือ สมรรถนะ เป็นต้น⁷ พลังและความชำนาญหรือทักษะที่จะทำ คิด หรือกระทำใด ๆ ก็ตาม⁸ เป็นเครื่องกำหนดการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น เป็น

องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน⁹ ความสามารถของมนุษย์เป็นผลจาก 3 ข้อ ดังนี้คือ ความสามารถด้านสติปัญญา ประสบการณ์ การศึกษา และการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดพัฒนาการและทักษะ¹⁰⁻¹¹ โดยสรุป ความสามารถในการปฏิบัติ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความคิด และเข้าใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบ และสามารถทำสิ่งนั้นได้อย่างถูกต้องโดยมีใจรักงานและเห็นคุณค่าในวิชาชีพที่ทำ เป็นผลจากการที่บุคคลเรียนรู้ได้ประสบการณ์ หรือ อบรมจนพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกอย่างเหมาะสมในการที่จะกระทำหรือแก้ปัญหาการทำงานของตนเองตามบทบาทที่เป็นอยู่¹² ความสามารถทางสมอง ประสบการณ์ การศึกษา และการอบรม การมีประสบการณ์ และรู้จักจัดการความสามารถของตนเองได้ ย่อมทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ดี¹³ สิ่งแวดล้อมจากการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมการทำงานแตกต่างกันไป และทำให้ประสบผลสำเร็จไม่เหมือนกัน¹⁴

1.2 ลักษณะส่วนบุคคล และผลการปฏิบัติงาน ลักษณะส่วนบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดถึงผลปฏิบัติงาน โดยพฤติกรรมใด ๆ นั้น ได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ เช่น อายุ¹⁵ เพศ การศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรม

1.3 โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกอง ครน. เกิดจากความจำเป็นที่ไม่มีหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบงานจัดการภาวะฉุกเฉินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมควบคุมโรคโดยตรง จึงจัดตั้งกอง ครน. ขึ้น หน่วยงานที่ทำงานด้านนี้อยู่ก่อน ได้แก่ กองระบาดวิทยา กองโรคติดต่ออุบัติใหม่ กองโรคไม่ติดต่อ ทำให้ไม่สอดคล้องกับการดำเนินภารกิจที่สำคัญและมีผลกระทบสูงกับความมั่นคงในชีวิตประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ องค์ความรู้ในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขในปัจจุบันมุ่งเน้น

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operations Center, EOC) และการพัฒนาระบบบัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็นตามกฎหมายระหว่างประเทศ (International Health Regulations, IHR) ซึ่งมีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศสมาชิกองค์การอนามัยโลกต้องปฏิบัติตาม วาระความมั่นคงด้านสุขภาพโลกซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นประเทศพันธมิตรและประกาศเจตจำนงที่จะพัฒนาสมรรถนะในด้านการป้องกันควบคุมโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่เกิดภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุข ซึ่งการดำเนินการทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าวให้สำเร็จตามพันธสัญญาที่นานาชาติจำเป็นต้องมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการรองรับ ดังนั้น กรมควบคุมโรคจึงจัดตั้งเป็นหน่วยงานภายใน ทำให้การปฏิบัติงานอยู่ในระดับประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ มาร่วมดำเนินการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ทำให้เกิดประสิทธิภาพไม่ด้อยไปกว่าที่ควร การจัดตั้งเป็นหน่วยงานใหม่และเป็นหน่วยงานหลักที่รับภารกิจการเตรียมความพร้อมและแก้ไขปัญหาด้านโรคและภัยสุขภาพ การบริหารจัดการ ระบบบัญชาการเหตุการณ์และศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค การจัดโครงสร้างหน่วยงานใหม่ชัดเจน มีการกำหนดภารกิจที่มีอำนาจหน้าที่ ในการจัดการภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดการระบาดของโรคและภัยสุขภาพต่าง ๆ ทำให้เกิดเอกภาพในการจัดการภาวะฉุกเฉินขึ้น ทั้งการเฝ้าระวังเหตุการณ์ฉุกเฉิน การเตรียมความพร้อม การตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และการดำเนินการเพื่อให้เหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติมีประสิทธิภาพรวดเร็วขึ้น และทันต่อสถานการณ์การระบาดของโรคและภัยสุขภาพในปัจจุบัน ตอบสนองต่อภารกิจตามนโยบายของรัฐบาลในด้านนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีเป้าประสงค์ ลด ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคและภัยสุขภาพแก่ประชาชน ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว กอง

ควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน (กอง ครช.) ได้แบ่งงานออกเป็น 7 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มบริหารทั่วไป (2) กลุ่มยุทธศาสตร์และพัฒนาองค์กร (3) กลุ่มตระหนักรู้สถานการณ์ (4) กลุ่มพัฒนาแผนรับมือภาวะฉุกเฉินและประเมินผล (5) กลุ่มปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (6) กลุ่มพัฒนาเครือข่ายการปฏิบัติการ และ (7) กลุ่มจัดการคลังเวชภัณฑ์และทรัพยากรเพื่อการรับมือภาวะฉุกเฉิน

บทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มงาน นำมาประกอบในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรกอง ครช. ในแต่ละกลุ่มงานนั้น มีลักษณะเฉพาะ อย่างไรก็ตาม กรมควบคุมโรคมีนโยบายให้แพทย์ หรือนักวิชาการสาธารณสุข จากกองหรือสำนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในสังกัดกรมควบคุมโรค มีความสามารถปฏิบัติงานด้านตระหนักรู้สถานการณ์ และการสอบสวนโรคอีกด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน จะมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงมาก^{16-17,19} ความสามารถและทักษะในการทำงาน ที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของพนักงานระดับปฏิบัติการ ด้านการติดตามความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาอาชีพของตน หรืองานที่เกี่ยวข้องด้านความเชี่ยวชาญทั้งในเชิงลึก และเชิงกว้าง ไม่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ส่วนด้านความรู้วิชาการ หรือ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05¹⁸

กล่าวสรุปได้ว่าความสามารถเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ความสามารถในการปฏิบัติงานของมนุษย์ นอกจากความสามารถทางร่างกาย และด้านสมองแล้ว ประสบการณ์ การศึกษา และการอบรม ทำให้คนเกิดความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการสามารถปฏิบัติงาน

ซึ่งมีความแตกต่างในแต่ละบุคคลที่จะสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล องค์กรหรือหน่วยงาน บทบาทหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละองค์กรซึ่งเป็นกรอบสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้

ตัวแปรต้น ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. **ข้อมูลส่วนบุคคล** ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานในกอง ครด.

2. **ประสบการณ์การปฏิบัติงาน** ได้แก่ ประสบการณ์ในการอยู่เวร SAT ประสบการณ์ในการอยู่เวรสอบสวนโรค ประสบการณ์ปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข

3. **ประสบการณ์การฝึกอบรม** ด้านระบาดวิทยาหรือด้าน EOC และ ICS (Incident Command System) การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติงาน หรือ โลจิสติกส์ การบริหารหรืออำนวยการ แผนงานหรือยุทธศาสตร์ ประสบการณ์ในการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมเกี่ยวกับ EOC หรือ ICS ในต่างประเทศ

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการปฏิบัติงาน

นิยามศัพท์

1. ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (EOC) หมายถึง ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขของกรมควบคุมโรค (Department of Disease Control's EOC)

2. ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System : ICS) หมายถึง ระบบบัญชาการเหตุการณ์ กรมควบคุมโรค ที่ประกอบด้วยกลุ่มภารกิจต่าง ๆ ตามความจำเป็นกับเหตุการณ์โรคและภัยสุขภาพที่เกิดขึ้น

3. ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) หมายถึง ทีมปฏิบัติการที่มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล เพื่อติดตามตรวจจับ และประเมินสถานการณ์ พร้อมทั้งแจ้งเตือนแก่ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ

4. ทีมสอบสวนโรค (Joint Investigation Team: JIT) หมายถึง ทีมสอบสวนโรคของกรมควบคุมโรค ซึ่งประกอบไปด้วยแพทย์ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนโรคหรือภัยสุขภาพ เพื่อยืนยันการวินิจฉัยการระบาดของโรค หาสาเหตุการระบาด ดำเนินการควบคุมโรค ป้องกัน และหาแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสม รวมถึงการรายงานผลการสอบสวนโรคให้แก่ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. บุคลากร หมายถึง บุคลากรของกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน

6. อายุ หมายถึง อายุของบุคลากรโดยแบ่งกลุ่มช่วงอายุ คืออายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี, 26 - 30 ปี, 31 - 35 ปี, 36 - 40 ปี, 41 - 45 ปี, 46 - 50 ปี, 51 - 55 ปี และ 56 - 60 ปี

7. ระยะเวลาปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน นับตั้งแต่บรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 6 ช่วง ได้แก่ น้อยกว่า 1 ปี 1-5 ปี, 6-10 ปี, 11-15 ปี, 16-20 ปี และมากกว่า 20 ปี

8. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง (1) บุคลากรเคยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (SAT) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ มี ไม่มี และไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ในการอยู่เวร SAT (2) บุคลากรเคยมีประสบการณ์ในการสอบสวนโรค แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ มี ไม่มี และ ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ในการอยู่เวรสอบสวนโรค (3) บุคลากรเคยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานฉุกเฉินทางสาธารณสุข เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุข แบ่งเป็น

3 กลุ่ม ได้แก่ มี ไม่มี และ ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน

9. ประสิทธิภาพการฝึกอบรม หมายถึง บุคลากรได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่จัดโดยกรมควบคุมโรค หรือจากหน่วยงานนอกกรมอื่น ๆ ที่เป็นของรัฐ หรือ เอกชน หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมถึงหลักสูตรออนไลน์ ตามเนื้อหาที่ระบุในแบบสอบถาม ได้แก่ ด้านระบาดวิทยา ด้าน EOC หรือ ICS ด้านการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านการใช้โปรแกรมวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติงาน ด้านโลจิสติกส์ ด้านการบริหาร หรือ อำนาจการ ด้านแผนงานและยุทธศาสตร์ ด้านอื่น ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) หรือ บุคลากรเคยมีประสบการณ์ในการศึกษาดูงาน หรือประชุม หรือ ฝึกอบรมด้าน EOC หรือ ICS ในต่างประเทศ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ มี ไม่มี และ อื่น ๆ ให้ระบุ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ บุคลากรของ กอง ครฉ. จำนวน 55 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2562)

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน²⁰ กำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 49 คน ดังนี้

$$n = \frac{\sigma^2}{1 + \sigma^2(e^2)}$$

n = ขนาดตัวอย่างที่ใช้ศึกษา,

N = ประชากรที่ศึกษา

e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ซึ่ง

กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{55}{1 + 55(.05^2)}$$

n = 48.35 คือ 49 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเรื่องความถูกต้อง ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับบุคลากรในกองอื่นที่สังกัดกรมควบคุมโรค จำนวน 33 คน ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.95

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ (นับปีเต็ม) ระดับการศึกษาสูงสุด (แบ่งกลุ่มเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ปริญญาโท ปริญญาเอก) ตำแหน่งปัจจุบัน ประสิทธิภาพการทำงาน ประสิทธิภาพในการอยู่เวรตระหนักรู้สถานการณ์ (SAT) ประสิทธิภาพในการสอบสวนโรค ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานฉุกเฉินทางสาธารณสุข ประสิทธิภาพในการเข้ารับการฝึกอบรม ประสิทธิภาพในการศึกษาดูงานหรือประชุมหรือฝึกอบรมที่เกี่ยวกับด้าน EOC หรือ ICS ในต่างประเทศ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานมากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วยตนเองมากที่สุด โดยไม่ต้องมีผู้กำหนดงานให้หรือให้คำแนะนำ

ระดับ 4 คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานมาก หมายถึง ผู้ตอบสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วยตนเองมาก โดยต้องได้รับคำแนะนำเพียงเล็กน้อย

ระดับ 3 คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วยตนเองปานกลาง โดยต้องมีผู้กำหนดงานให้หรือให้คำแนะนำที่เหมาะสมมากขึ้น

ระดับ 2 คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานน้อย หมายถึง ผู้ตอบสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วยตนเองน้อย โดยต้องมีผู้กำหนดงานให้ทำหรือให้คำแนะนำอย่างมาก

ระดับ 1 คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วยตนเอง จนกว่าจะมีผู้กำหนดงานให้ทำหรือต้องให้คำแนะนำตลอดเวลา

ความสามารถในการปฏิบัติงาน มี 20 ด้าน ได้แก่ (1) ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (2) ทีมสอบสวนโรค (3) การจัดทำสรุปรายงานเสนอผู้บริหาร (4) การสื่อสารความเสี่ยง (5) การประสานงานภายในหรือนอกหน่วยงาน (6) การสนับสนุน logistics (7) การจัดทำแผน (8) ยุทธศาสตร์ (9) การบริหาร (10) บุคลากรหรือทรัพยากรบุคคล (11) ธุรการ (12) การถ่ายทอดความรู้หรือการสอน (13) การจัดการดูแลศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินทางสาธารณสุข (14) การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการปฏิบัติงาน (15) การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรต่าง ๆ ก่อนเกิดภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (16) การปฏิบัติงานภายใต้โครงสร้างการบัญชาการเหตุการณ์เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (17) การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (18) การสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น (19) การจัดการฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉิน และ (20) การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงของกลุ่ม/ฝ่าย โดยกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง⁶ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.50-5.00	มากที่สุด
3.50-4.49	มาก
2.50-3.39	ปานกลาง
1.50-2.49	น้อย
1.00-1.49	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งลิงค์แบบสอบถามให้บุคลากรทาง Line Application ของแต่ละคนเพื่อให้เข้าไปตอบแบบสอบถามใน Google Form

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามได้รับการตอบกลับจำนวน 49 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามส่วนที่ 3 ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรกอง ครด. 49 คน จากทั้งหมด 55 คน (ร้อยละ 89) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 38 คน (ร้อยละ 77.6) อายุต่ำสุด 24 ปี สูงสุด 60 ปี มัธยมศึกษา 32 ปี อายุระหว่าง 26 – 35 ปี 28 คน (ร้อยละ 57.2) รองลงมา คือ 41 – 45 ปี และต่ำกว่า 25 ปี กลุ่มอายุละ 6 คน (ร้อยละ 12.2) จบระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 33 คน (ร้อยละ 67.3) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท 15 คน (ร้อยละ 30.6) และต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน (ร้อยละ 2.0) เป็นนักวิชาการสาธารณสุข 22 คน (ร้อยละ 44.9) รองลงมา คือ นักจัดการทั่วไป 6 คน (ร้อยละ 12.2) ระยะเวลาปฏิบัติงาน 1-5 ปี 22 คน (ร้อยละ 44.9) รองลงมา น้อยกว่า 1 ปี 13 คน (ร้อยละ 26.5)

ประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่เวรตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness Team, SAT) 26 คน (ร้อยละ 53.1) ไม่มีประสบการณ์สอบสวนโรค 22 คน (ร้อยละ 44.9) มีประสบการณ์ปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข 24 คน (ร้อยละ 49.0)

ละ 49.0) ประสบการณ์การศึกษาดูงานหรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับด้าน EOC หรือ ICS ในต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ 37 คน (ร้อยละ 75.5) ผ่านการอบรมด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข 26 คน (ร้อยละ 53.1) รองลงมา คือ การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต 24 คน (ร้อยละ 49.0) และด้าน EOC หรือ ICS 23 คน (ร้อยละ 46.9)

ผลการศึกษา พบว่า คะแนนความสามารถ การปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ การปฏิบัติหน้าที่ซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงของกลุ่มหรือฝ่าย ค่าเฉลี่ย 3.80 (SD 1.00) รองลงมา คือ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ย 3.76 (SD 0.85) และการประสานงานภายในหรือนอกหน่วยงาน ค่าเฉลี่ย 3.53 (SD 0.92) ความคิดเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.41 (SD 1.19) รองลงมา คือ การสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ค่าเฉลี่ย 3.37 (SD 0.99) การปฏิบัติงานด้านธุรการ ค่าเฉลี่ย 3.35 (SD 1.16) การปฏิบัติงานภายใต้โครงสร้างการบัญชาการเหตุการณ์เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.14 (SD 1.17) การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรต่าง ๆ ก่อนเกิดภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 3.10 (SD 0.96) การปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผน ค่าเฉลี่ย 3.00 (SD 1.06) การจัดการฝึกซ้อมแผนในปฏิบัติการ

ในภาวะฉุกเฉิน ค่าเฉลี่ย 2.86 (SD 0.91) การปฏิบัติงานในทีมตระหนักรู้สถานการณ์ ค่าเฉลี่ย 2.84 (SD 1.28) การจัดทำสรุปรายงานเสนอผู้บริหาร ค่าเฉลี่ย 2.71 (SD 1.15) การถ่ายทอดความรู้/การสอน ค่าเฉลี่ย 2.71 (SD 1.12) การปฏิบัติงานด้านบุคลากร/ทรัพยากรบุคคล ค่าเฉลี่ย 2.67 (SD 1.11) การจัดการดูแลศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินทางสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 2.67 (SD 1.18) การปฏิบัติงานด้านยุทธศาสตร์ ค่าเฉลี่ย 2.65 (SD= 1.05) การปฏิบัติงานในการบริหาร ค่าเฉลี่ย 2.63 (SD 1.01) การปฏิบัติงานในการสนับสนุน (Logistics) ค่าเฉลี่ย 2.53 (SD 1.08) ผู้ตอบความคิดเห็นในระดับที่น้อยคือ การปฏิบัติงานในการสื่อสารความเสี่ยง ค่าเฉลี่ย 2.41 (SD 1.00) และ การปฏิบัติงานในทีมสอบสวนโรค ค่าเฉลี่ย 2.35 (SD 1.15) คะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.97 (SD 1.15)

การเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า เพศ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์อยู่เวร ตระหนักรู้สถานการณ์ และประสบการณ์อยู่เวรสอบสวนโรคที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่ประสบการณ์การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถของบุคลากรตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	n	Mean	SD	t	p
ประสบการณ์อยู่เวรตระหนักรู้สถานการณ์					
มี	26	3.27	0.51	2.103	0.052
ไม่มี	13	2.68	0.95		
ประสบการณ์อยู่เวรสอบสวนโรค					
มี	16	3.24	0.48	0.879	0.385
ไม่มี	22	3.04	0.80		
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข					
มี	24	3.31	0.52	2.485	0.017*
ไม่มี	18	2.81	0.79		

*p < .05

การเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานตามประสบการณ์การฝึกอบรมของบุคลากร พบว่า ประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้าน EOC หรือ ICS การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านการใช้โปรแกรมวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติงาน ด้านโลจิสติกส์ ด้านการบริหารหรืออำนวยการ ประสบการณ์การศึกษาดูงานหรือประชุมหรือการ

ฝึกอบรมที่เกี่ยวกับด้าน EOC หรือ ICS ในต่างประเทศ ที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมด้านระบาดวิทยา ด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข และด้านแผนงานและยุทธศาสตร์ มีความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างจากผู้ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรตามประสบการณ์การเข้าฝึกอบรม

ประสบการณ์การเข้าฝึกอบรม	n	Mean	SD	t	p
ด้านระบาดวิทยา					
มี	14	3.34	0.44	2.851	0.007*
ไม่มี	35	2.83	0.81		
ด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข					
มี	26	3.23	0.58	2.574	0.014*
ไม่มี	23	2.69	0.84		
ด้านแผนงานและยุทธศาสตร์					
มี	17	3.27	0.46	2.417	0.020*
ไม่มี	32	2.83	0.84		

*p < .05

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ บุคลากรไม่มีความรู้เฉพาะด้านที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เรื่องโรคภัยและความเข้าใจในสถานการณ์ยังมีความแตกต่างกัน และขาดความเชี่ยวชาญ

ด้านประสบการณ์ บุคลากรมีประสบการณ์ด้าน EOC หรือ ICS การเผชิญกับสถานการณ์จริง การทำงานด้านควบคุมโรคและภัยสุขภาพ และการจัดการภาวะฉุกเฉินมีน้อย

ด้านการทำงาน บุคลากรมีความเข้าใจในภารกิจที่ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากเป็นกองที่ตั้งใหม่ การบังคับบัญชายังไม่เป็นเอกภาพ มีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการระงับเหตุที่มีมาก งานเฉพาะหน้ามีหลายด้าน ผู้ร่วมงานยังขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของระบบงานที่สร้างขึ้น เพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ทำให้ผลงานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ความตระหนักและมุ่งผลสัมฤทธิ์ในบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานยังไม่เพียงพอ การเกิดภาวะฉุกเฉินโดยไม่รู้ล่วงหน้า ประสบการณ์ในการทำงานด้านพัสดุน้อย และงานการจัดซื้อจัดจ้างเป็นงานเร่งด่วน

ด้านการสื่อสารและประสานงาน การสื่อสาร หรือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกบางครั้งไม่ดีพอ การประสานงานและขอบเขตการทำงานไม่ชัดเจน หน่วยงานในพื้นที่บางครั้งไม่สามารถติดต่อได้ หน่วยงานเครือข่ายยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงของกลุ่มหรือฝ่าย ค่าเฉลี่ย 3.80 (SD = 1.00) เป็นอันดับแรก ซึ่งเมื่อทบทวนโครงสร้างและบทบาทหน้าที่พบว่า กอง ครช. มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน

แบ่งเป็นกลุ่มงานสอดคล้องกับภารกิจสำคัญในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มงานไว้ เป็นกรอบสำหรับปฏิบัติงานของบุคลากรตามภารกิจที่รับผิดชอบ ความคิดเห็นรองลงมา คือ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการปฏิบัติงาน และการประสานงานภายในหรือนอกหน่วยงาน พบว่ามีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในปัจจุบัน เนื่องจาก กอง ครช. บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ในยุคของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ปัจจุบันในชีวิตประจำวันมีการใช้อุปกรณ์สื่อสาร ไร้สายอย่างแพร่หลาย สามารถพกพาติดตัวได้สะดวก ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งผลการศึกษาของสุวิมล คงศักดิ์ตระกูล และดนัย มณฑาทิพย์กุล²¹ ที่ทำการสำรวจการใช้และทักษะด้านไอซีทีของบุคลากรในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าบุคลากรเกือบทั้งหมดคิดว่าการใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันให้สะดวกและคล่องตัวขึ้น และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ช่วยให้มีโอกาสได้ฝึกฝนและช่วยเสริมทักษะในการทำงานโดยไม่ได้ทำให้การปฏิบัติงานมีความยุ่งยากและเสียเวลามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานได้ดียิ่งขึ้นด้วย

คะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ กอง ครช. ที่มีหลายด้าน และบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่จึงอาจจะยังไม่มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์มากพอกับการดำเนินงานของ กอง ครช. ที่เพิ่งจะเริ่มพัฒนาไม่นาน

ผู้ตอบความคิดเห็นในระดับที่น้อย คือ การปฏิบัติงานในการสื่อสารความเสี่ยง และการปฏิบัติงานในทีมสอบสวนโรค นั้น เนื่องจากกรม

ควบคุมโรคมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการสื่อสารความเสี่ยงและพฤติกรรมสุขภาพซึ่งมีความพร้อมด้วยบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญ ส่วนใน กอง ครช. มีบุคลากรจำนวนน้อยที่ผ่านการฝึกอบรมด้านการสื่อสารความเสี่ยงโดยตรง สำหรับในด้านการสอบสวนโรคกองระบาดวิทยาในสังกัดกรมควบคุมโรคเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการด้านสอบสวนโรค ซึ่งจะประสานจัดให้มีทีมปฏิบัติการสอบสวนโรคของส่วนกลาง โดยจะจัดเวรหมุนเวียนประจำสัปดาห์ ภายในทีมจะประกอบด้วยแพทย์และนักวิชาการจากกองต่าง ๆ ซึ่งถูกกำหนดตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ไว้ชัดเจน บางครั้งพบว่าทีมสอบสวนโรคบางทีมไม่มีโอกาสออกปฏิบัติงานจริงถ้าหากไม่เกิดโรคระบาดที่เข้าเกณฑ์การสอบสวนโรคของทีมส่วนกลาง และในกรณีภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข เช่น โรคติดต่ออันตราย โรคระบาดสำคัญๆ โดยเฉพาะในช่วงการระบาดในระยะเริ่มแรกจะต้องใช้ทีมปฏิบัติการสอบสวนโรคที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ประสิทธิภาพ และความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะแพทย์ด้านระบาดวิทยาและนักวิชาการที่ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะหลักสูตรและเป็นผู้ที่สั่งสมประสบการณ์มากเพียงพอเป็นทีมหลักในการสอบสวนโรค เพื่อให้ทันเวลา รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง กอง ครช. เป็นกองที่ตั้งขึ้นใหม่และนักวิชาการสาธารณสุขส่วนใหญ่อายุการทำงานไม่เกิน 5 ปี ซึ่งนักวิชาการมีรายชื่อส่งไปเป็นทีมสอบสวนโรคส่วนกลางมีสัดส่วนไม่มาก เมื่อเทียบกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง บทบาทหน้าที่ที่ได้รับส่วนใหญ่มักจะเป็นสมาชิกทีมในตำแหน่งสนับสนุนการสอบสวนโรค ทำให้อาจจะไม่มีประสบการณ์ที่ต่อเนื่องในการออกสอบสวนโรค

เมื่อเปรียบเทียบแล้วบุคลากร กอง ครช. ที่มีเพศ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของนพมาศ ศรีอนุชิต¹² ที่

ศึกษาถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เวชสถิติโรงพยาบาลชุมชนในประเทศไทย พบว่าเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันมีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และผลการศึกษาของ ระพีพรรณ อินหลี¹⁹ ที่ได้ทำการศึกษาศักยภาพส่วนบุคคล ปัจจัยความสามารถของหัวหน้างาน และปัจจัยนโยบายการบริหารจัดการที่มีต่อระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ พบว่า ความแตกต่างด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่มีต่อระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภณ¹³ ที่กล่าวว่า จำนวนปีที่เคยปฏิบัติงานมาไม่ได้เป็นเครื่องประกันว่าคนที่ทำงานนานกว่าจะมีประสบการณ์มากกว่าคนที่ทำงานน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะแต่ละวันที่ทำงานย่อมมีประสบการณ์ต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ร้อยโท ธรรศักดิ์ พรหมสาขา ณ นคร¹⁷ ที่พบว่าความแตกต่างด้านอายุ อายุการทำงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานที่แตกต่างกัน โดยพบว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า 25 ปี กลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีผลต่อการปฏิบัติงานที่สูงกว่ากลุ่มอื่น

ประสบการณ์การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขที่แตกต่างกัน ประสบการณ์ได้รับการฝึกอบรมด้านระบาดวิทยา ด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ด้านแผนงานและยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องตรงกับลักษณะงานนั้น และได้รับการอบรมในองค์ความรู้ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการอบรมด้านระบาดวิทยาเป็นหัวใจสำคัญในเกือบทุกงาน เนื่องจากเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการค้นหาสาเหตุของการเกิดปัญหา

แม้ว่าการทบทวนงานวิจัย พบว่า ไม่มีผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาครั้งนี้ แต่การศึกษานี้ทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลของบุคลากร ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เจ้าหน้าที่แสดงความคิดเห็น ซึ่งสะท้อนไปถึงผู้บริหารที่เกี่ยวข้องได้นำไปช่วยในการตัดสินใจ ในการพัฒนาด้านบุคลากร และการปรับปรุงพัฒนางานด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ซึ่งบุคลากร กอง ครรช. ยังต้องการได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การส่งเสริมให้ฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสร้างเสริมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันกับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างชัดเจน รวมถึงการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับกับสถานการณ์การระบาดของโรคหรือภัยสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะบุคลากร บุคลากรควรได้รับการประเมินความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติงานอย่าง

ต่อเนื่องเพื่อค้นหาปัญหาและข้อจำกัด ให้ผู้บริหารของหน่วยงานพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน หน่วยงานควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มประสบการณ์การฝึกอบรมในหัวข้อที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านระบาดวิทยา การจัดการภาวะฉุกเฉินและด้านแผนงานและยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์แก่ผู้ปฏิบัติงานที่ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณและกำลังคนอย่างเพียงพอในการปฏิบัติงานด้านการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

References

1. World Health Organization. SARS How a global epidemic was stopped. [Internet] 2006. [cited 2022 September 19]; Available from: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/207501/9290612134_eng.pdf
2. World Health Organization. Epidemiology of WHO-confirmed human cases of avian influenza A(H5N1) infection. Weekly epidemiological record. [Internet]. 2006. [cited 2022 September 19]; Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/who-wer-8126-249-257> .
3. World Health Organization. Ten years after the tsunami of 2004: Impact action change future. [Internet]. 2015. [cited 2022 September 19]; Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/ten-years-after-the-tsunami-of-2004-impact-action-change-future>.

4. World Health Organization. Health emergencies list. [Internet]. 2022. [cited 2022 September 19]. Available from: <https://www.who.int/emergencies/situations> .
5. Department of Disease Control, Ministry of Public Health. Framework for the Development of Emergency Operations Center and Incident Command System, Department of Disease Control, 2016-2021. Bangkok. The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited; 2015. Thai.
6. Hunt, J.W. cited in Thongchai Santiwong. Principle of Management. Bangkok: Thai Wattana Panich; 1993. Thai.
7. Royal Academy. The Royal Institute Dictionary 2525 BE. Bangkok: Aksorn Charoen Tat Publishing House; 1982. Thai.
8. Kwanruen Wattana. Ability in drug and medical supply management of Tambon health personnel in Chonburi Province. (Thesis). Bangkok: Mahidol University; 1991. Thai.
9. Chanchai Achinsamacharn. Organizational Behavior. Bangkok: Sahamit Offset; 1978. Thai.
10. Amorn Nonthasut. Concept of human abilities. A document on the importance of human resources. Nonviolence Center Ministry of Public Health (copy); 2005. Thai.
11. Somchit Supannatas. Behavior and change. In the teaching materials of the Health Education Series Volume 1 in Health Sciences Sukhothai Thammathirat Open University. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University; 1984. Thai.
12. Noppamas Srinuchit. Ability of Community Hospitals Medical Statistics Officers in Thailand. (Thesis). Bangkok: Silpakorn University; 2006. Thai.
13. Sermsak Wisaporn. Educational Leadership Behavior. Bangkok: Thai Wattana Panich; 1978. Thai.
14. Chom Poomipark. Psychology in Teaching and Learning. Bangkok: Thai Wattana Panich; 1983. Thai.
15. Parama Satavethin. Mass Communications: Process and Theory. Bangkok: Parbpim; 1996. Thai.
16. Prasert Chatchaisak. Optimizing the performance of personnel Office of the Royal Secretariat : A Case Study of Motivation. Diplomatic Executive Course. Bangkok: Devawongse Varopakarn Institute of Foreign Affairs Ministry of Foreign Affairs; 2013. Thai.
17. Takonsak Phromsaka Na Sakon Nakhon. Factors Affecting the Performanace of Royal Thai Army Radio and Television. (Thesis). Bangkok: Sripatum University; 2013. Thai.
18. Paweenit Makkaew. A study of ability and skills, good service, and teamwork factors affecting competency of operational employees in the Sathorn district, Bangkok. (Thesis). Bangkok: Bangkok university; 2014. Thai.
19. Rapeepan Inlee . A Study of Personal Characteristics, Supervisors' Abilities and Managerial Policy Affecting Employees' Effectiveness in the Headquarter Kasikorn Commercial Bank (Public Company). (Thesis). Bangkok: Bangkok university; 2015. Thai.

20. Silpcharu, T. Research and Statistical Analysis with SPSS. 11th edition. Bangkok: Business R&D; 2010. Thai.
21. Suwimon Kongsaktrakul and Danai Monthathipkul. A Survey of Staff ICT Use and Skills at Srinakharinwirot University. Bangkok: Srinakharinwirot University; 2008. Thai.